

cd.

Nauczanie historii medycyny w ZSRR

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 15/3, 674-675

1970

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Na posiedzeniu tym, mającym na celu skoordynowanie prac obu Komisji, prof. Fleckenstein zakomunikował o wynikach narad w dniach 1—2 lipca, w szczególności o składzie Komisji Keplerowskiej (honorowym przewodniczącym został wybrany prof. A. A. Michajłow z ZSRR a przewodniczącym prof. O. J. Fleckenstein), o kooptowanych członkach i o przewidywanych miejscach obchodów rocznicy keplerowskiej. Przewidziane są na sierpień 1971 r. sympozja, kolejno w następujących miastach: Tübingen, Linz, Praga i Leningrad. Sympozjum w Leningradzie ma być zorganizowane przez Komisję 41 MAU. Uchwalono, że najbliższe posiedzenie Komisji Keplerowskiej odbędzie się w czerwcu 1970 r. w Monachium.

W dniach 4—5 lipca odbyłem narady w sprawach organizacji prac Komisji 41 z członkami jej Komitetu Organizacyjnego, prof. O. Gingerichem i prof. W. Petrim.

Eugeniusz Rybka

ZSRR

NAUCZANIE HISTORII MEDYCYNY W ZSRR

Już od wielu lat prowadzone są w uniwersyteckich uczelniach lekarskich ZSRR stałe i obowiązujące zajęcia z zakresu historii medycyny. Początkowo poszczególne instytuty medyczne¹ opracowywały indywidualne plany zajęć według własnego punktu widzenia, uwzględniając potrzeby lokalne i specyfikę środowiska naukowego i społecznego. W czerwcu 1966 r. został zatwierdzony i opublikowany przez Ministerstwo Ochrony Zdrowia ZSRR program historii medycyny dla użytku studentów wszystkich instytutów medycznych². Stanowi on dużą pomoc zarówno dla tych ośrodków, które nie mają wyodrębnionych zakładów historii medycyny, jak również dla instytutów rozporządzających słabszą czy liczebnie skromniejszą kadrami wykładowców. Program z historii medycyny opracowany przez prof. M. P. Multanowskiego (z Moskiewskiego Instytutu Medycznego im. N. I. Pirogowa), prof. P. E. Zabłudowskiego (z Centralnego Instytutu Doskonalenia Lekarzy) i doc. M. K. Kuźmę (z Moskiewskiego Instytutu Medycznego im. I. M. Seczenova) był przedmiotem ożywionej dyskusji w Moskiewskim Towarzystwie Naukowym Historii Medycyny, w której uczestniczyli m. in. wykładowcy tej dyscypliny, prowadzący zajęcia w trzydziestu instytutach medycznych Kraju Rad.

Program określa wyraźnie jaki jest cel nauczania historii medycyny. Wykładowca posługując się materiałem historycznym ma „wykazać nierozzerwalną więź medycyny i ochrony zdrowia ze zjawiskami życia społecznego, z ogólną kulturą człowieka, z postępową myślą przyrodniczą i filozoficzną, [...] ma zaznajomić studentów z dziejami medycyny ojczystej, z jej sławnymi tradycjami, z życiem i działalnością wybitnych uczonych, zasłużonych dla rozwoju nauk lekarskich, a także z medycyną innych krajów i historyczną więzią między ojczystą nauką medyczną, a medycyną narodów świata”³.

Studentów pierwszego roku studiów obowiązują cztery wstępne wykłady. Pierwszy obejmuje ogólny zarys historyczny instytutu, w którym odbywają się studia, z uwzględnieniem kierunków i szkół naukowych, wybitnych osiągnięć badawczych oraz działalności instytutu w zakresie ochrony zdrowia ludności. Drugi wykład omawia początki medycyny i lecznictwa, uwzględniając podstawowe etapy ich rozwoju

¹ W Związku Radzieckim instytuty medyczne są odpowiednikami wydziałów lekarskich uniwersytetów zachodnio-europejskich i akademii medycznych w Polsce.

² *Programma po istorii medicyny dla studentow miedicinskih institutow.* Moskwa 1967.

³ Tamże, ss. 3—4.

począwszy od czasów najdawniejszych do naszych dni oraz osiągnięcia współczesnej medycyny. Wykład trzeci zaznajamia z problemami humanizmu socjalistycznego i moralnym obliczem radzieckiego lekarza, akcentując szczególnie charakterystyki sylwetek najbardziej heroicznych i ofiarnych. Wreszcie czwarty rozwija zagadnienie medycyny w walce o światopogląd naukowy przeciw religii, zabobonom, przesądom i znachorstwu⁴.

Na czwartym roku dla studentów interny i pediatrii oraz na piątym roku dla studentów wydziału sanitarno-higienicznego jest przewidziany kurs historii medycyny obejmujący w sumie 18 godzin: 8 godz. wykładów i 10 godz. zajęć seminaryjnych. Po zakończeniu kursu obowiązuje egzamin oraz złożenie pracy pisemnej.

Tematyka wykładów przedstawia się następująco: *Historia medycyny jako nauka i przedmiot wykładu: jej cele i założenia; Początki i rozwój medycyny wśród narodów ZSRR; Medycyna w społeczeństwie feudalnym, w państwie bizantyjskim, arabskim, na Rusi i w państwie moskiewskim; Rozwój medycyny w społeczeństwie kapitalistycznym, w Europie zachodniej i w Rosji; Medycyna w epoce imperializmu; Rozwój medycyny w społeczeństwie socjalistycznym. Medycyna radziecka i jej cechy charakterystyczne; Rozwój medycyny radzieckiej na różnych etapach budownictwa socjalistycznego; Rozwój nauk medycznych w ZSRR. Wybitniejsi uczeni i szkoły naukowe.*

Zajęcia seminaryjne przewidują omawianie wyłącznie problematyki z zakresu medycyny ojczyściej, ich celem jest pogłębienie badań nad węzłowymi etapami rozwoju nauki rosyjskiej (i radzieckiej). Zwraca się też uwagę, aby studenci zapoznawali się dokładniej z historiografią i źródłoznawstwem. Przy katedrach organizowane są muzea historii medycyny i gabinety specjalistyczne, które stanowią pomoc w samodzielnych badaniach. Dalszy rozwój zainteresowań historycznych wśród przyszłych lekarzy dokonuje się poprzez naukowe koła studenckie i konferencje międzyuczelniane.

Obecnie istnieją pewne tendencje zmierzające do powiększenia ilości godzin zajęć seminaryjnych i wykładów oraz do skoncentrowania ich wyłącznie na drugim roku studiów medycznych.

cd.

TABLICA PAMIĄTKOWA NA GROBIE WOJCIECHA KĘTRZYŃSKIEGO WE LWOWIE

W 1968 r. Leonard Turkowski, dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Olsztynie, przy pomocy kilku Polaków mieszkańców Lwowa odszukał tam grób znakomitego historyka, Wojciecha Kętrzyńskiego; znajduje się on na Cmentarzu Łyczakowskim (zob. L. Turkowski, *Relacja z podróży do Lwowa szlakiem Wojciecha Kętrzyńskiego*. „Informator Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie”, nr 9/1969). 18 września 1969 r. delegacja Wojewódzkiego Komitetu Frontu Jedności Narodu w Olsztynie na grobie tym położyła zaprojektowaną w Olsztynie tablicę pamiątkową z napisem: „Wojciech Kętrzyński 1838—1918, wielki syn narodu polskiego, pracą całego życia przybliżał zespolenie Mazur i Warmii z Macierzą. Społeczeństwo województwa olsztyńskiego”.

W czasie pobytu delegacji FJN we Lwowie władze tamtejsze przekazały jej dar dla Ośrodka Badań Naukowych im. W. Kętrzyńskiego w Olsztynie — fotografię W. Kętrzyńskiego ze zbiorów Biblioteki AN USRR, znaną do tej pory tylko z reprodukcji.

Część delegacji odwiedziła na Cmentarzu Łyczakowskim groby wybitnych Polaków, m. in. uczonych: Karola Szajnochy, Oswalda Balzera i Ludwika Kubali. Stwier-

⁴ Rozporządzenie Ministerstwa Ochrony Zdrowia ZSRR nr 221, z dnia 2 VI 1962.